

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hord-
va vagy vidékre postán
küldve
Egész évre 6 ft — kr
Fél évre 3 ft — kr
Negyedévre 1 ft 50 kr

Hirdetések díja:
□ centiméterenként 3
kr. Kereskedők és gyá-
rosok külön árkedvez-
ményben részesülnek.
Bélyegdíj 30 kr.

Nyitlár sora 20 kr.

KÖZÉRTDEK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Szerkesztői iroda
és
kiadóhivatal:

CIRNER ÉS LINGNER
Főter 38. szám alatt,
hova ugy a lap szelle-
mi részét illető köz-
lemények, mint az
előfizetések és
hirdetések bér-
mentesen küldendők.

Kéziratok nem adat-
nak vissza.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Márczius 15.

A tündérmesék a népek képzelet-világának sötétjében, titkon, bizonytalan időben, kitürkészetlen helyen fogamzanak; azután szájról-szájra kelve kiindulnak s helyenkint, a mesélő nép eszejárása szerint, új meg új alakot öltve vándorolnak Indiáktól az északi tengerekig. Ezer meg ezer esztendőig táplálgatja, melengeti a nép az ilyen meséket; mikor végre egy-egy szerencsés kéz felpattantja a titkos élet burkolatát s a kincses tartalmat kicsinynek-nagynak általános gyönyörködtetésére hasznosítja.

A források vizei a hegyek rejtek csatornáin szivárognak; s mikor akkora erőre jutnak, hogy a fölöttük való földkéreg nem bírja el nyomásukat: a föld színére törnek, hogy a lankadásra hajló életerőt frissítgessék. S minél hosszabb ideig tartott e vizeknek föld alatt való bujdosása; s minél vastagabb kéreg állott utjukban akadályul: annál hatalmasabb a tódulásuk.

A parányi csira, melyben a föld jóteknony melege tartotta meg egy fél esztendőn keresztül az életszíkát, a nélkül,

hogy szemmel láthatólag az életerőnek bármely kis jelét mutatta volna a föld fölött, a tavaszi napsugár csalogatására egyszerre kibuvik takarója alól, még pedig oly csodálatos energiával, hogy a fölötte álló lomha, élettelen tömeget nem csak elhárítja az utjából, hanem a száraz levélterhet egyszerűen keresztül furja parányi fejével.

Ilyen az eszmék ereje, járása és tenyészte, melyek az emberiséget haladásában vezetik. Megfogannak; nem tudni: hol? növekednek; nem tudni: mitől? terjednek; nem tudni: miként? Csak akkor látjuk őket egészen, mikor óriási hatalommal kipattannak burkolatukból, levernek minden ellenséget, meghódítanak minden gondolatot.

Ez történt nálunk is, ezelőtt 48 esztendővel, amaz örök emlékü márczius 15-én, melyen a testvériséget s az erők egyesülését gátló rendi korlátok varázstűsre lehullottak; melyen az általános emberi jogok követelő hatalommal lépve fel, kivívták a törvény előtti egyenjogúságot; melyen lelkesült ifjak felszabadították eddigi békői közül a gondolatot, és a sajtót a népszabadság orga-

numává tették; a melyen először hirdették nyíltan a természet korlátlan megnyilatkozásának ősi erejével az alkotmányos új Magyarországot.

Nemcsak nemzedékek életében, hanem egy egész nép dicsőséges múltjában korszakot alkotó, szavakkal eléggé nem méltatható mozzanat. Ilyet nem tudnak csinálni a nagy hadvezérek, kik a fegyverek százezreivel véres betűk barázdáiba írják a történetet; ilyet nem tudnak csinálni bölesen kiszámított minden furfangjukkal sem a sima és taktikus diplomata: ilyet csak egy egész nép a maga nagy tömegével s megbéníthatatlan lelkesedésével tud csinálni, oly eszmék érdekében, melyeket a jogi és politikai érettség s az általános műveltség benne szilárd meggyőződéssé érleltek.

Oly erős volt akkor ez a meggyőződés, hogy a bőven ontott vérbe sem lehetett belefojtani. Sőt ennek a drága vérnek minden cseppje, mint az őskeresztényen martiroké, termékenyítőleg hullott az új nemzedék lelkére, melyben aztán eleddig szokatlan erőre éledett a hazafias érdemeknek, drága áldozatok-

TÁRCZA.

Márczius tizenötödikén.

Sok barátunk nincsen nekünk,
Annál több az ellenségünk,
A kik lesik kárörömmel,
Hogy mikor lesz immár végünk!
Lesik, várják, hogy a magyar
Mikor pusztul el magától,
Ölven egymást daczosan, mint
Két czirkuszi gladiátor.

Óh vigyázzunk: el ne égünk
A pártoskodás tüzében!
Mert a tüzből nem támad föl
Ez a nemzet Főnix-képen!
Oda égünk mindenestül,
Nem lesz többé Magyarország!
Hamvainkat idegenek
Gúnykaczajjal szerte szórják!

Elvekért ám szálljunk síkra,
De ne adáz szenvedélylyel!
Jól vigyázzunk: egymást tépve
A hazát ne tépjük széjjel!
Ám váljunk el gondolatban,
— Esmeharcz javunkra válik —
De a szívünk, az maradjon
Összeforrvá mindhalálig!

Mikor volt nagy ez a nemzet?
Csak a mikor összetartott!
A mikor nem törte ketté
A hatalmas, régi kardot . . . !
Egymás ellen hadakozva
Hű testvérek, jó barátok:
Győzelmiünk, a mit kivívtunk,
Nem dicsőség, hanem átok!

De ne nézzük azokat, kik
Dulakodnak! Hagyjuk őket!
Emlékezzünk márcziusra
És reméljünk jobb idéket!
Ne gondoljunk semmi másra,
Csak márczius Iduszára,
Csak a szent testvériségre
S a még szentebb szabadságra!

A magyart, ha ellenfél is,
Nagyra tartjuk és szeressük!
Köből, a mit ránk dobálnak,
Szebb jövő alapját vessük!
Kivívták a szabadságot,
Hát maradjunk méltók rája:
Ne legyen a szabad magyar
Szenvedélyek rabszolgája!

Oh, tanuljunk, míg nem késő!
Nincsen áldás bomlott népen!
Ott a példa gyászos multunk
Vérrel irt történetében!

Eddig Isten fölsegített,
Szép hazánk, ha mélyre buktál,
De ma százszor több veszély int . . . !
Többször el nem játszhatunk már!

Hogyha más nem, hát egy sirdomb
Legyen a mi szent oltárunk,
A hová nagy érzések közt
Egymással békülni járunk!
Haza hoztuk . . . de viszályunk
Most számízná igazában!
Adjunk neki édes álmot
Szabad és boldog hazában!

Ábrányi Emil.

A márcziusi napok emlékeiből.

A márcziusi emlékek verőfényében ritkán fordul a multakat fölelevenítő emlékezet az események azon árnyékosabb háttérére felé, mely a nagy nemzeti megifjodás elvonultabb szereplőit, annak bensőbb folyamatát fedi föl. A nagy krízist, mely elé Ausztriát századok bűnei sodorták, már sok évvel előbb voltak, a kik föllismerték. A februáriusi párisi forradalom csak a szikrát adta meg, hogy a régóta felhalmozott gyúanyagot felrobbantsa s megdöntsön egy önmagát túlélt kormányrendszert. De ebben az elementáris kitörésben nemcsak az tanulságos, a mi a nyilvánosság szeme láttára történt, hanem még sokkal inkább az, a mi a színpalak mögött játszódtott le.

nak büszkeséggel és gyászszal vegyes édes-bus kultusza. Ennek a drága vérnek cseppjei, mint szent kapesok, fűznek szorosan és megújult erővel benünk az anyaföldhöz s mindazon jogainkhoz, melyeket e földdel együtt, a védelem szigorú kötelességével együtt hagytak ránk őseink.

Ez a nap kezdte megtermékenyíteni Rika tündérasszonyt, Csaba királyfi anyjának, a mi ősanánkunknak a csókját, melyet a ravatalon új életre ébredve adott legkedvesebb fiának. „Megesókolá fia ajakát s e csókkal ékesszólóvá tette őt; megesókolá két szemét s ezzel jövendő-látóvá tette őt; megesókolá homlokát s bölcsességet derite lelkében az által.”

Ékesszólóvá tette őt. És valóban! elhiszitek ti nekem bizonyítás nélkül is, hogy soha emberi jogokat oly meggyőző hangon nem védelmeztek, mint 1848-ban; soha emberi hang olyan hatalmat nem tudott gyakorolni, mint a mely a mi népünket ezen jogok védelmére lelkesítette. De nem csak a szónok beszélt így. Magasztalást énekelt a költő; hősokeket vett szárnyaira a népdal; legékesebb hangon pedig maguk a fegyverek szólottak, midőn az ősi mondák államalkotó vagy szabadságmentő tetteit kivívták.

Jövendő-látóvá tette őt. Látta a magyar nép, hogy állandó harezban élni a megsemmisülés veszedelme nélkül nem lehet; hogy egy ezeréves multra épített nemzeti létnek feltételeit folytonos visszavonással kockáztatni nem szabad; látta, hogy a mult hazafias bánata nem követeli tőlünk, hogy érette az anyagi

és szellemi fejlődésnek békés és biztos jövendő utjáról lemondjunk. S mikor erre az utra rálépett, világító igék gyanánt mind hatásosabb fényvel ragyogtak előtte a nagy proféta biztató szavai: „Magyarország nem volt, hanem lesz.” Belátta, hogy a nemzeti erő örök forrásából nemcsak lelkesedést, hanem a folytonos fejlődés lassu munkáját is kell merítenünk; mert csak ez segíthet azon czélhoz, hová minden hősiességünk mellett sem voltunk képesek egyszerre eljutni. Egyesekre a polgári kötelességek hűséges teljesítését, az egész nemzetre jogainak tisztelét, alkotmányának gondos védelmét, s a nemzeti erőnek minden térerben való növelését jelenti a munkának ez a folytonossága. Ebben a jelenben mutatta meg a proféta a jövendő nagyság ígért földjét.

Bölcsességet derite lelkében. Igenis, azt a bölcsességet, mely nem engedi a vágyakat a képzelet ködvilágába csapongani, hanem a megvalósíthatás korlátai közé szorítja; mely szem előtt tartja ugyan a végső célt, de a felé való utjának biztosságát elhamarkodott lépésekkel kockáztatni nem akarja; azt a bölcsességet, mely a vérmes ifjúság fellobbanó lelkesedésétől magát elkapadni nem engedi; és azt, amely a hazafiságot nem a pátoszban, hanem az erőgyűjtés munkájában találja.

„Mikor pedig megesókolá, egy szót sugott fülébe: „Mikor hívsz, eljövök.” S ismét visszahanyatlott ravatalára, ezüstfürtös fejét Attila ölébe hajtva.”

Tündér-asszony, király-asszony anyánk jövel hozzánk a te szeretetteddel! nézd meg, hogyan használtuk fel a te aján-

dékaidat; s adj hozzájuk nekünk e korszakos esztendőben még egyet: édes hazánk anyagi és szellemi jólétének munkáiban a törhetetlen állandóságot, hogy aint e nagy napon birtokunkba vettünk, azt meg is tarthassuk, tovább fejleszthessük.

Lázár István.

Egyről-másról.

— Politikai impressziók. —

Budapest, márczius 12.

A vámszövetségi vitán — legalább egyelőre — szerencsésen tustunk volna. A szabadelvű párt öntudatos állásfoglalása a kiegyezés mellett nem maradhatott jó eredmény nélkül. Néhány nappal a két Tisza hathatós felszólalása után és csaknem ugyanabban az órában, amikor a képviselőház Apponyi gróf javaslatát — nem érdemi, de czélszerűségi és politikai okokból — elvetette, Bilinszki lovag, Ausztria pénzügyminisztere, a Reichsrath-ban oly kijelentéseket tett, melyek teljesen alkalmasak azon nézetnek eloszlatására, mintha a monarchia másik felének döntő köreiből holmi magyar-ellenes hangulat dominálna. Bilinszki az igazságot, mindkét szerződő fél érdekeinek épségbentartását hangsúlyozta, mint az új kiegyezés körül követendő eljárást. Az osztrák pénzügyér beszédét Magyarországon kedvezően fogadták nemcsak a kiegyezés kipróbált hívei, hanem azok is, akik többé-kevésbé rossz szemmel nézik a gazdasági közösséget. Remélhető, hogy azoknak lesz igazuk, akik alaposan bíznak a kiegyezési tárgyalások békés eredményében, oly eredményben tudniillik, mely nemcsak hogy egyik szerződő félnek sincsen anyagi ártalmára, hanem a vámközösség fenntartását is engedi meg, s így mindenestre új erősködésre szolgál a monarchia legbiztosabb alapjának, a dualizmusnak.

Ezekkel kapcsolatosan jó forrásból eredő értesülés alapján irhatom meg, hogy egy este megjelenő lapnak az a híre, mintha a

Bécsben egy udvari bálon tudták meg először a párisi februári forradalom híret. Az épp jelenlévő Metternich herceg kapta az első sürgönyöket s egy pillanat alatt az egész bálon ez volt a társalgás kizárólagos tárgya. Zsófia főhercegnő az első ijedségből felocsudva, a szokottnál nyájasabban közlekedett a jelenlévő tisztekhez s kérdést tett, ha vajjon hasonló bonyodalom esetén számíthatna-e az udvar a katonaságra, de különösen a huszárságra támogatására. Különösen vonatkozott ez a kérdés az akkor Bécsben állomásozó 4-ik huszárezred tisztikarára, kik között, igaz, voltak, akik készséggel csatlakoztak a reakcióhoz, így Apponyi gróf alvezéres, Pallavicini gróf százados, Rosenfeld báró főhadnagy; mások azonban, p. o. Schmidegg Kálmán gróf főhadnagy, Bárczay János lovás százados stb. éppen nem csináltak titkot hazafias érzületükből. A reakzionárius társaság egyik leglátogatottabb központja Meskó báróné szalonja volt, melynek akkor Zsedényi is rendes látogatói közé tartozott. Urak és hölgyek itt szótték bizalmas tervezetések közt az ellenforradalom szálait, melyet mindennap nagyobb éberségre ösztönöztek a Magyarországból jövő fenyegető hírek.

A rendek márcz. 7-iki föllirati javaslatának keresztül forcizozásával a förendi táblánál

a nádor, mint elnök, szabálytalanságot követett el, amennyiben, hogy elfogadtassa a nemzet jogos aspirációit tolmácsoló föllirati javaslatot a csökönyös förendekkel, a tanácskozás menetét szokatlanul befolyásolta s a tábla határozatának elhamarkodott enuncziációval vágott elébe. Igaz, hogy épp az ülés megnyitása előtt tudta meg, hogy a föllirat el nem fogadása esetén az országgyűlési ifjúságnak szándéka volt véres konfliktust provokálni a konzervatív magnásokkal s ennek meggátolását a nádor mindennél előbbreválnak vélte.

A konzervatív párt azon része, melynek a föllirat ellen alapos kifogásai lettek volna, elfogadta a befejezett tény és hallgatott. A föllirat átnyújtására Bécsbe küldött deputáció elére maga a nádor állt. Épp az elindulást megelőző nap estéjén érkezett meg Bécsből C. gróf, fontos udvari depressel a nádor részére, melyet nadrága alá, a eszmájába rejtett. A gróf nem volt fukar a legközelebbi bécsi napok eseményei ecsetelésében; komor szavakkal jellemezte a bécsi udvar fejvesztett kapkodását s a rendszer-változást sürgető áramlat felülkerekedését. Kossuth egy bizalmasa által gondoskodott, hogy az országgyűlésen mondott fényes beszéde Bécsbe is eljusson s ott megtegyje hatását az amugy is izgatott lakosságra. E

czélből a Pozsonyban Bangya szerkesztése alatt megjelenő „Pannonia” című német újság kétszáz példányát küldte Bécsbe titkon, hogy ott kiosszák a nép között.

„Velem együtt — írja Kossuthnak e miszsióval megbízott titkos ügynöke, a nemrég elhalt Kászonyi Dániel németül kiadott emlékezéseiben — egy izmos ur foglalt helyet a vagonban, akit nyakravalójáról rögtön katolikus lelkésznek ismertem föl; javakorában levő férfi volt, erősen jellegzetes vonásokkal s harsány, férfias hanggal. Nekem első pillanatra megtetszett ez az ur; annyi őszinteség, nyíltság és becsületesség volt vonásaiban, hogy bizalomra hangolt. Ugyanazt a lapot olvasta, melyet én vittem magammal Bécsbe és pedig Kossuth beszédét. Olvasását gyakran szakította meg ily fölkiáltásokkal: „Pompás, nagyszerű, nagyon igaz.” Megkérdezte, vajjon magyar vagyok-e, s mikor igent mondtam, megragadta kezemet s így szólt:

— Ön tehát földije a híres szónok Kossuthnak? Ismeri őt személyesen? — „Nagyon jól, tegnap este is nála voltam.” — Igazán? Ah, önök szerencsés nemzet, ezek a magyarok, ezek a nemes magyarok. Olvasa beszédét, vagy talán hallotta? — „Ott voltam tegnap a rendek gyűlésén, mikor Kossuth beszélt.” — „Tehát értette. Én nem értettem és gyönyörű beszéde mégis elbájolt,

magyar kormány előzetesen beleegyezett volna a kvóták körülbelül 35 százalékra való fölemelésébe, a valóságnak meg nem felel. A kormánynak ellenkezőleg ma is az az álláspontja, hogy a kvótabizottságok határozatainak, melyek a megdönthetetlen számadatok lelkiismeretes egybevételén kell, hogy alapuljanak, sem közvetlenül, sem közvetve nem prejudikál

A költségvetési vita ezalatt lassan bár, de elég kecsesgöndön halad várva-várt vége felé. A vallás- és közoktatásiügyi budget-t meglehetősen tárgyilagosan, elismerésre méltó (eltekintve a Pulszky-hajszától) nyugodtsággal kritizálták még a szélső pártok is. Anyira-mennyire hasonlót az igazságügyi tárczáról is lehet konstataálni. Váltig szídják a magyar juszticiát, agyonbírálják a bírakat, keményen támadják Erdély miniszterét, de legalább nem obstruálnak és botrányokat nem rendeznek. Mai napság pedig ez is már valami!

Mire e sorok megjelennek, a képviselőház alighanem már nagy többséggel elfogadta Erdély költségvetését, azt a miniszterét, aki nem sokat ígér, de amit programjába fölvetett, azt — bizva-bizhat benne a legadázabb Polonyista is — meg fogja valósítani. A magyar magánjog kodifikációja, a büntető törvénykönyv revíziója, egyes sürgősebb intézkedések, a bírásokodás, az ügyvédi rendtartás és a kir. közjegyzőségek ügyében mind megannyi feladat, melynek megoldására Erdély Sándor — Szilágyi Dezső méltó utóda — az alkalmas ember.

Fejérváry Géza bárónak ugyancsak keményen szeretnének befűteni a szélsőbal fenegyerekeit. Afférekben, „pikáns“ incidensekben gazdag ülések készülnek a honvédelmi költségvetés tárgyalása idejére. A panaszoknak, sérelmeknek, követelményeknek se szere, se száma. Igazi alkotmányi „heccet“, parlamenti czirkuszt akarnak új ből rendezni. A „tárgyi“ kritika (?) dühöngését súlyosbitani fogja állítólag a támadások személyi része. Elő akarják ránczizálni (ha előbb meg nem gondolják magukat) a mi-

niszternek és Gromon Dezső államtitkárnak magánéletét, közprédává tenni a család szentségét, — a mi méltó pendantja lenne annak az alávaló hajszának, melyet egy beestelenül bujkáló banda indított a miniszterelnök felesége ellen. Biztosak vagyunk benne, hogy a jogos közfelháborodás épp oly keményen sújtaná a két politikus személyének galád gyalázót, mint sújtotta a romlatlan közvélemény megsemmisítő ítélete Bánffy báróné gyáva becsmérlőt.

Az oláh irrendisták mult havi manifesztumának megjelenése után irtuk, hogy ennek a pamfletnek vajmi csekély hatása lesz; legfőleg a hatósággal fog meggyűlni a bajuk „a román nemzet nevében“ és „a román nemzeti komité megbízásából“ író szerzőknek. Ugy is lett. A külföldi sajtó, a melyre pediglen erősen spekuláltak, feléje alig hederített a memorandum újabb produktumának. A manifesztum hét szerkesztőjét pedig (a tizenkilencz megkegyelmezett „mártir“ közül csak ennyit sikerült rávenni az irat aláírására!) rendőri uton tizenöt nap elzárásra és száz-száz forint pénzbírságra ítélte az illetékes magyar hatóság. Ennyi az egész . . . Akik egy ilyen kiáltvánnyal honorálják a magyar kormányoknak a kegyelmi aktusban foglaltatott kezdeményező közbenjárását, s a kik egy rendőrileg felosztott és betiltott államellenes izgató szövetséget megbízásából így „kiáltanak“, bizony többet érdemeltek volna ennél a félhavi elcsukásnál. De hát ilyen a törvény nálunk, zsarnok magyaroknál, akik a nemzetiségeket oly kegyetlenül elnyomjuk.

Az ev. ref. status közgyűlése.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület április 11-én kezdi meg évi rendes közgyűlésének tanácskozásait. A gyűlés programja általában is érdekes tanácskozásokat helyez kilátásba; minket azonban két pontja érdekel kiválóképpen.

Az egyik az enyedi theol. akadémián három rendes tanári szék betöltése. Sz ez nagyon

fontos dolog. Mert egyrészt bizonyítékul szolgál arra, hogy az egyhk. kormányzó tanácsa nem akar akadályokat gördíteni a mi akadémiánk saját erején való fennállása, új életre ébredése és megizmosodott erővel való működése ellen. Másrészt pedig azzal a jó reménységgel biztat, hogy az a küzdelem, mely sokszor keserűségek közt, a szenvedélyeknek csapongásai közt, immár több mint 20 esztendeje vívatott, a hazafias és kulturális nagy czélok együttes szolgálatában fog felolvadni.

Valóban úgy látszott néha, hogy akadémiánk Enyeden való megtartására és új theologiai akadémiának Kolozsvárt való felállítására irányított törekvések egymást keresztezik, sőt egymást lehetetlenné teszik. De ma, midőn az aggodalom-fokozta képzelődés nem zavarja többé higgadt gondolkodásunkat, midőn látjuk, hogy a kormányzótanács sem 1890., sem 1895., sem 1896. nem tesz nehézséget a megürlt theol. tanácsok törvényes betöltése iránt: ma be kell ismernünk, hogy 1889. év óta ezen tanács minden törekvése egy új akadémia felállítására vonatkozott, anélkül azonban, hogy a miénknek törvényes jogai szándékos sérelmet szenvedtek volna. Nem is lehetséges az, hallatlan is volna az, hogy felső hatóság meg akarjon bénítani egy intézetet, mely a legszenvedtebb érdekeket szolgálta harmadfél századon keresztül, s mely a maga erején meg istud meg is akar élni. S épp azért jól esik a, bizalom melegsége, mely bennünk az aggodalom helyét elfoglalta.

Bizalommal nézünk a jövő elébe. Az egyházkerület bölcsességébe, törvénytisztelétébe vetett hitünk megingathatatlan. Oly intézkedéseket remélünk és kérünk ezen illusztris testülettől, mely megmentett intézetünk szabad fejlődését és virágzását lehetővé teszi.

Ezt a bizalmunkat különösen a közgyűlés tárgysorozatának egy pontjával szemben hangsúlyozzuk, mely nem elég világos. A papképzés egységesítését tüzi ez a pont tárgyalásra. Ha ez a pont az akadémiák individuálitását akarja megsemmisíteni, ha a szellemi

megragadott. Megvettem hat példányt elapból, hogy a politikai olvasó egyletben barátain közt s a bécsi aulán szétosszam, de sajnálom, hogy nem vettem legalább tízszert ennyit, még az sem lett volna sok; ez érdekelni fogja a bécsieket, hisz róluk van szó. De majd utána rendelem.“

„En szolgálhatok a kívánt számú példánnyal, felelte Kászonyi, mert van nálam, ha ugyan a sorompónál a bécsi rendőrség, mint gyanust, le nem foglalja.“

„Hova gondol? A bécsi rendőrség már több mint 14 nap óta elvesztette fejét, úgy, hogy mindent elnéz. A februári forradalom óta teljesen magán kívül van. Bizonyosan tudom, hogy Zsófia főhercegnő Sedlnitzky rendőrmiszternek egyenesen megtiltotta, hogy bármit is tegyen. Érti a pecsényellatot. Szeretne császárné lenni, vagy fiát, Ferencz Józsefet, császárrá tétetni. Pár nap alatt az orsztrák Landtag újra összeül; valami nagyra, hallatlanra készülnek. Ha pár napig Bécsben marad s kedve van utczai zavargásokat látni, akkor jókor jön, Bécsben lesz valami. Nos, a példányok, melyeket ajánlt, köszönettel fogadom s árukat azonnal kifizetem.“

Természetesen nem fogadta el tőle a pénzt s a rajongó bécsi, ki nem volt más, mint Fütter bécsi egyetemi tanár, megkapta a

példányokat s akadálytalanul csempészhetette be Bécsbe. A sorompónál senki sem vizsgálta át a csomagokat, a pénzügyőr krétával keresztet huzott a pakkra s azzal tovább eresztette a veszedelmes újságlapokat.

Ilyen hangulat uralkodott Bécsben, mikor a nádor utra kelt, hogy a magyar deputációt az uralkodó elé vezesse. „Ki tudja, visszatérek-e még? — rebegte szomorú sejtelmek közt — talán agyon is ütnek.“ Helyzetét világosan látta abban a tragikus alternatívában, hogy vagy az udvar bizalmát játsza el örökre még abban az esetben is, ha mindent megkap, amit a nemzet nevében kívánt, vagy pedig semmit sem ér el és akkor Magyarországra sohasem térhet vissza többé. „Tudom jól, — jegyezte meg ösztön szerű előérzettől megkapatva, — hogy ha magyar minisztérium nélkül térek vissza, az országgyűlési ifjuság királylyá kiált ki. Már pedig, ha megszűnök is nádor, még sem szűnök meg főherceg lenni. Ha ez történnék, egy pár óra alatt tul leszek a határon és Magyarország sohasem lát többé viszont.“

Bécs e nevezetes napokban sajtáságos hazafias paroxysmus képét mutatta. Kokárda viritott mindegy keblen; öregek, ifjak, gyermekek, asszonyok nemzeti díszben pompáztak. A történelemben egyetlen példa volt, hogy a merev magyarság s németség kibé-

külése külső kifejezést nyert s a magyar országgyűlési ifjuság a magyar színek mellett a bécsi kokárdát, — a fehér szalagot is viselte. A bécsi opera márczius 16-iki előadásán Don Juan nemzeti fejdíszben, viharos éljenzés között lépett a színpadra s midőn valaki a színházban jelenlevő F. magyar mánást gróf czimen szólította, az megfordult és így felelt: „Semmi gróf — F. polgár!“

Mikor a nádor Bécsbe érkezett, a vámnál nem finánczokat talált, hanem fölfegyverkezett tanulókat, kik hangos éljennel fogadták. A Metternich-villa előtt a berlini muzsafiak pipázva táboroztak. A város esukott kapuja föltárult a főhercegi lakáj „István főherceg“ kiáltására s a „Stephanplatz“-on a nép kifogya a nádor kocsijából a lovakat, lelkes ovációk közt maga vont a hintót a burgba. Jellemző a bécsi köznépi gondolkozásmódjára, hogy mikor a nádor a Burgból elhajtattott, a Batthyányi-lépcső előtt összesereglett nép közül egy polgár megkérdezte vele volt társát, ki az az uraság, aki most távozott? „Na kennst du denn nit? Dös is ja der König von Ungarn“ — volt a felelet.

Tudjuk, hogy a magyar nemzet kívánalmi csak részben mentek teljesebbé s a nádor, hogy a kiegyezés utolsó akadályait

irány függetlenségét akarja tönkre tenni, vagy egyik intézetet a másik előnyére bármi tekintetben degradálni szándékozik: akkor nem kevésbé veszedelmes, mint ha a lételet támadná meg. A két intézet egészséges viszonya nem lehet más, mint a szellemi színvonalnak versenye, a tudomány szabad fejlődésének, ennek a sarkalatos prot. elvnek az alapján.

Másik nem kevésbé fontos tárgya lesz a közgyűlésnek az egyik státus-kuratori szék betöltése. Nagyon fontos dignitás, mert vele egyházi életünk irányításában fontos szerep jut a megválasztott kezébe. S ezért mindenba a legbuzgóbb s legtekintélyesebb egyháztagokat szokták kiszemelni a választásra. Ez történt városunkban, f. hó 12-én tartott népes értekezleten, amelyen a helyből és vidékről megjelent közgyűlési tagok általános lelkesedés közt határozták el, hogy erre az állásra Alsófehérmegye közszeretben álló főispánját s a Bethlen-kollégium főgondnokát jelölik. Nem szükség ezt a jelölést szóval indokolni azok előtt, kik ezen nagy tekintélyű férfi tevékenységét csak hírből is ismerik. Elég legyen megemlíteni azt a páratlan lelkiismeretességet, melylyel semmi fáradságot nem kímélve munkálja a magára vállalt sokféle nemes és nehéz feladatokat. Elég legyen megemlíteni azt a buzgóságot, melylyel két év óta vezeti a Bethlen-kollégium előjárásági ügyeit. Ez alatt az idő alatt annyit tett ő ez intézetért, amennyi egy egész hosszú életnek is elég s örökké tartó dicsősége lehetne. S tette azt azon előkelő önbizalommal s kötelességérzettel, mely csak nagy emberek sajátja, kik sokat tüznek maguk elé, hogy sokat valósíthassanak. És tette azzal a nemes igénytelenséggel, mely természetesnek tartja, hogy sokat várnak attól, aki tehetségénél fogva sokra és nagyra van hivatva. Aldás lesz az ő minden lépte egyhly. ügyeinek s szellemének intézésében is.

Ezért fontos reánk nézve az ideai közgyűlés. Bizalommal kérjük ezen két kérdésben ügybarátainkat, jelenjenek meg minél számosabban, hogy az egyház javát ez irányokban diadalra segíthessük.

Reformer.

A nemzetiségi sajtóból.

A Patitia-féle végtárgyalás.

(—) Lapunk legutóbbi számában röviden jeleztük, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék a múlt napokban tárgyalta azon tüntetők ügyét, kik a memorandum-pör tárgyalásáról hazatérő Patitia Rubin gyulafehérvári ügyvédet ünnepélyesen fogadni akarták, de e helyett jobbnak találták Gyulafehérvár terein és utcáin, a vasuti állomáson nemzetiségi skandalumokat rendezni.

A végtárgyalás menetéről külön cikket közöl a „Tribuna”; az ahhoz fűzött megjegyzései és bombasztikus mondásai közül érdekesnek tartjuk egy párt közölni.

Nagyképűsködő cikkének, azon alkalomból, hogy a kir. ügyészség negyven egyén ellen indította meg az eljárást, a „Negyvenek végtárgyalása” hangzatos címet adja, és kijelenti, hogy a tárgyalás lefolyását saját kiküldött tudósítója (!) közli.

Bevezetésül kijelenti a saját kiküldött tudósító, hogy a folyó végtárgyalás egyik láncszeme azon üldöztetéseknél, melyek a memorandum-pör ideje óta keletkeztek. Majd leírja, minő összbenyomást tett reá a negyven vádlott és majdnem ugyanannyi tanu láttára, a társadalom különböző rétegeiből beidézték tarka vegyülete: leírja a tárgyalás természetét, a közönség körében látható különböző társadalmi árnyalatokat és azon kérdést veti fel, miért lettek mindezek a mai napra beidézve? Válaszul ismerteti a tényállást, de ezt a következőképp írja le:

„1894. évi május hó 27-én, midőn a „nemzeti-comité” tagjainak egy része Kolozsvárról visszatérőben volt, Gyulafehérvár lakosságának egy nagy része sietett ki a tövisi állomásra, hogy láthassa azokat, akik a nemzetért küzdöttek. A visszatérők közt volt Patitia Rubin is, kit Kolozsvárt megéljeneztek, megéljeneztek Tövisen is, de legkivált Gyulafehérvárt a vasuti állomáson. Egy kisasszony Patitia feleségének virágcsokorral kedveskedett, ezt egy csendőr Patitia urhölgy kezeiből kiragadni akarta, a

népet szétoszlatni igyekeztek, konfliktus támadt, egyet halálra sebesítettek, Patitia urat egy csendőr saját házában lelőni akarta, mire a nép a palánkon átugorva, a megtámadottnak segítségére siet, a zürzavar óriási lett, egy batalion katonát requiráltak és többeket tartóztattak le. Egy szóval ez egy kisebb mérvű vandalizmus volt; az egész a Tordainak ismétlése. A gyulafehérvári magyarok és zsidók a nép spontán tüntetését megakadályozni akarván, felingerelték a rendőrséget és csendőrséget, hogy tegyék meg ezek azt, amit a gyulafehérvári kevésbé bátrak megtenni féltek és amit megtettek a tordai mészárosok és csizmadiák. És most, azok, akik meg lettek sértve, akik inzultáltattak, megtámadtattak, azok állanak vádlottakként a törvényszék előtt, lázítással, hatósági közegek bántalmazásával vádolva.

És mindez most, midőn a memorandum-pörben elítéltek megkegyelmeztettek; az állam most, midőn millenáris ünnepet akar ülni, hozakodik elő ezen erőszakos tárgyalásaival. Valóban ez méltó piece az ezredéves ünnepet ülo dicsőséges magyar instituczióknak. Nagyon is helyes tehát, ha ez állapotokat mi ismertetjük meg az egész világgal.”

Ekként írja le a „Tribuna” cikkírója a kérdéses tüntetést. Mi, a cikk olvasása után, azt vesszük észre, hogy a „saját kiküldött tudósító” nagyon is ért a ferdtéshez és nagyon is benfentes lehet azon körökben, hol a nemzetiségi agitációkat gyártják és az ámitó és népbolondító eszmék és rosszakaratu vádak keletkeznek.

Mi eddig azt hittük, hogy minden, magának tekintélyt és szaváhihetőséget vindikáló lap oda törekszik, hogy olvasóit alapos tudósításokkal lássa el, és úgy tudjuk, az egész civilizált Európában törvény az, hogy a lapok tudósítói kiküldöiknek a való, száraz tényeket regisztrálják, de mint látható, csalódtunk ezen feltevésünkben, mert tudósítók lesznek állítólag kiküldve, hogy hamis tényeket gyártsanak és téves adatokat találjanak fel olvasó közönségüknek.

Ezeket azonban csak felemlítjük, mert tudjuk jól, a „Tribuna”-nak mennyit szabad hinni és illetőleg semmit, és inkább kísérik figyelemmel, mit ír még lapjának ezen szaváhihető, saját kiküldött tudósító.

Ismételten leírja a végtárgyalás természetét midőn azt sötétnek, eldugottnak jelzi és kiemeli, hogy közel van azon helyhez, hol Horia ért tragikus véget, (!) megjegyzi: e helyen előbb az állam pénzverdéje volt, itt előbb pénzek verettek, most veretnek — megvert emberek.

Majd leírja az ítélő szék megalakulását és külön megdicséri azon lugosi ügyvédet, ki hirtelenében a védő szerepét vállalta el; egyben szemrehányást tesz azon gyulafehérvári ügyvédeknek, — természetesen oláhoknak — kik a védő szerepére nem vállalkoztak.

Büszkén emeli ki külön, hogy a hirlapírók asztalánál ült a Tribuna tudósítója. Erre lehet ugyan büszke, de tudósítására aligha, és körülbelül azon tény, hogy mint tudósító, a hirlapírók asztalán ülhetett, nagyon is legyezgethette hiuságát. és ezen boldogító tudattal igen nagyon elfoglalva lehetett, hogy tudósítása oly felületes és ő, mint cikkéből látható, kellelénél többet foglalkozhatott azzal, hogy minő kisasszo-

elhárítsa, visszautazott Pozsonyba, a magyar országgyűlést engedékenységre hangolando. Ekkor történt az a sajátságos véletlen, mely a forradalom sorsát eldöntötte, s mely igazi hajszál szerepét játszotta a bekövetkezett eseményekben. Ez eddig kevésbé ismert epizódot részletesen elmondják azok a följegyzések, melyek a nádor szóbeli közleményei alapján ismeretlen tollból 1869-ben e cím alatt láttak napvilágot: „Stephan Victor. Erzherzog von Österreich, sein Leben, Wirken und sein Tod. Wiesbaden.”

Mialatt a nádor a külön magyar pénzügy, hadügy és külügyre vonatkozó kívánalmak tekintetében Pozsonyban a rendek állhatatosságát igyekezett megtörni s törekvéseit már-már siker koronázta, ugyanazon idő alatt Bécsben Zsedényi udvari tanácsos dolgozott egészen ellenkező irányban, t. i. a magyar országgyűlés kívánalmait változatlan elfogadtatása érdekében. Csodálatos, ez a törekvés is sikerült, úgy, hogy ugyanazon pillanatban, melyben a nádor a Pozsonyban kivívott koncessziókkal Bécsbe érkeve, a Burgban berendezett lakosztályába e szavakkal lépett be: „Victoria! kedvező feltételeket hozok!” — már ott találta Zsedényit, a ki közbevetéssel: „Késő, császári föntség! Már időközben mindent megadtak s erről értesítettem is Batthyányi minisztert.”

A nádor nem mutatta megütődését, de teljesen oka volt rossz néven venni a beavatkozást, mely egyként gyöngítette helyzetét fölfelé és lefelé. Teljesen kompromittált szímben tünhetett föl a magyar országgyűléssel szemben, mely előtt a kiegyezés lehetőségének egyedüli föltételül az engedékenység szükségét hangoztatta, s ime, most kint, hogy amit neki Bécsben meg nem adtak, azt sikerült kivínia egy sokkal jelentékenyebb tényezőnek. Nem csalódtunk, ha ennek a véletlen eseménynek tudjuk be a nádor teljes kiszorulását nem sokkal utóbb úgy az udvar kegyéből, mint a politikai szereplés színteréről.

Ami Zsedényit illeti, ő teljesen rehabilitálta magát a közvélemény előtt a külön magyar pénzügy-, hadügy- és külügynek a királyi reskriptumban tartalmazott megtagadásáért, melynek odiumával őt illették. Ez ügyes köpenyfordítással sikerült a hangulatot annyira kedvezővé tenni maga iránt, hogy alig pár nappal rá, az április 10-iki kerületi ülésen maga Batthyány és Deák indítványozták a kiegyezés létrehozása körüli érdemeinek ünnepélyes jegyzőkönyvbe ígatását.

(P. H.)

V. S.

nyok voltak a végtárgyaláson, és nézték bizonyára őt, mert a jelenvolt hölgyek neveit is közli.

Felsorolja a vádlottak neveit, foglalkozását és elfeledi, hogy cikke elején mily elítélőleg szolt a tordai csizmadiákról, mert különben nem jelezte volna, hogy a fehérvári martirok nagy része is csizmadia. Külön kiemeli, hogy vádlottak nagy része vallású a román vallást mondta, t. i. ők a gör. kel. vallást román vallásnak tekintik...

Az egész ügyről olvasóink szava hihetőbb helyről, mint a Tribuna, értesültek már, és így mi feleslegesnek tartjuk a tárgyalásról külön megemlékezni; csak röviden akartuk jelezni, hogy az agitatorius nemzetiségi sajtó miként használ fel minden eszközt arra, hogy magának és céljainak propagandát csináljon.

Virágbazár.

A folyó hó 21-én és 22-én, szombaton és vasárnap, a szegény gyermekek segélyező egyesület által rendezendő virágbazár iránt közönségünk körében a legnagyobb érdeklődés mutatkozik. A rendezőség f. hó 13-án Török Bertalané elnöklété alatt tartott értekezletén, melyen Lenk, Kovács L., Török Bertalan, Kovács J., Ebergényi, Kövér és Hollós urak vettek részt, végleg megállapodott az intéző körök által már elkészített program mikénti legcélszerűbb kivitelével. Az intéző körök által megállapított program — értesülésünk szerint — a következő:

A mulatság kezdetét veendi márczius hó 21-én d. u. 4 órakor a virágbazár megnyitásával és sétatangverseny kezdetével. Az eladandó dolgok a redout nagytermében felállítandó 6 sátorban lesznek elárusítva, hölgyközönségünk hat szép és kedves tagja által. A hat sátor közül 3-ban virág és csukrok lesznek árúsítva, egyben szivar és posta, egyben déligyümölcs, a VI-ikban nyereménytárgyak és sorsjegyek.

Az áruba bocsátandó különféle árát az intéző közők a következőképp állapították meg: Virágok és csukrok ára 20 és 30 krajczár között változik. Sorsjegyek ára 10 krajczár, levélpapírok és kuvert 5 kr, levélkézbesítés 5 kr (címezett fizeti). Ételneműek: husételek bármilyen egy adag 20 kr, tészta, krém, fagyalt stb. egy adag 10 kr, tejeskáv 15 kr kalácsal, thea 15 kr, déli gyümölcs, szivar minőség szerint méltányos árban. A „Buffet“-ből ohajtandó ételneműek megváltása olyképp történend, hogy a külön e célra felállítandó asztaloknál a vásárolni szándékozó közönség a fenti árakban megállapított étel, vagy italnemű árát lefizeti, tárczát kap, ezt a sátorban elárusító kedves kis gazdasszonynak átadja és ettől megkapja a már megvásárolt és ohajtott tápláló, vagy frissítő dolgot.

Első napon táncz nem lesz, este 10 órakor véget ér az árúsítás és hangverseny.

22-én, vasárnap, az árúsítás és zene újra 4 órakor d. u. veszi kezdetét, fél 6 órakor sorsolás, ezután táncz éjféli 12 óráig.

Mint láthatjuk, a program nagyon czélszerű és változatos, kellemes szórakozást nyújtand városunk közönségének, mely, mint az előjelekből vélmezhető, kivétel nélkül ott leend. Az esélyeknek és Fortuna istenasszonynak hódolók előtt pedig elárulhatjuk, hogy a nyereménytárgyak között igen sok becses és értékes holmi van; így egy 10 krajczáros sorsjeggyel egy szerencsés birtokos nyerhet: ezüst dohányszelenczét, vagy ezüst asztaldísz, értékes írószereket, arany-gyűszűt, diszkiadásu könyveket és sok-sok szép és értékes dolgot.

Vegyes hírek.

Polgártársak! Ismét itt van a magyar nemzeti ébredés örök emlékezteti évfordulójának nagy napja, márczius 15-ike. Diszítsétek fel házaikat nemzeti lobogókkal és délután 2 óratól fél 3-ig jertek el mindnyájan a tanácsház előtti térésre onnan a sétatéri tánczteremben ünnepet ülni, hazafias lelkesedéssel szentelni meg e napot. Nagy-Enyed, 1896. márczius 15. A rendező bizottság.

A márczius 15-iki nagy nemzeti ünnepély sorrendje. I. A tanácsház előtt levő téren: Délután 2 órakor: 1. Jeladás gyűltekezetre taracklövésekkel és 1/23 óráig — a városi tűzoltók, valamint a Bethlen-főiskolai ifjuság zenekarainak indulói mellett — felállítás. 2. A tanácsház erkélyéről Petőfi „Nemzeti dal“-át szavalja Sebestyén Ferencz IV. é. th. 3. Kölcsey „Hymnus“-át játsza a Bethlen-főiskolai ifjuság és a tűzoltók zenekara. 4. E közben sorakozás nemzeti zászlók alatt. II. Felvonulás a sétatéri terembe a már említett zenekarok kísérete mellett. 5. Petőfi „Imádságom“ című dalát énekli a Bethlen-főiskolai th. akadémia dalköre. 6. Ünnepi beszédet tart Török Bertalan megyei főjegyző. 7. Huber Károly „Szabadság-dal“-át énekli a Bethlen-főiskolai tanítóképzede dalkara. 8. Szabó Jenőnek „Vak“ című költeményét szavalja Derzsi Ödön VII. g. o. 9. Kölcsey „Hymnus“-át énekli az ünneplő közönség. Eloszlás említett zenekarok indulói közben.

Státus-főkuratori jelölés. Az erdélyi ref. egyházkerület közgyűlésének Nagy-Enyeden összegyűlt tagjai kir. tanácsos Csató János főgondnok elnöklété alatt szép értekezletet tartván e hó 13-án a státus-főkuratori méltóságra vonatkozólag, Zeyk Dániel bethlen-főiskolai gondnokot, megyénk főispánját jelölték nagy lelkesedéssel. Az egyház terén is kiváló buzgóságáról ismert főgondnok jelölése kétségen kívül mindenütt nagy rokonszenvvel találkozik.

Sáska Sándor megyei árvaszéki ülnök beteges volta miatt nyugdíjaztatását kérvén, helye a f. hó 27-én tartandó megyei közgyűlésen lesz betöltve. Így tehát két fontos állomásra lesz választásunk, u. m. a verespataki főszolgabírói és egy árvaszéki ülnöki állomásra.

Gyászjelentés. Szomorodott szívvel jelentjük, hogy felejtethetlen atyánk, illetőleg nagyatyánk Szalay Elek 1848-as Kossuthuszárd hadnagy, hárri birtokos, folyó márczius 10-én hosszas betegség után jobb létre szenderült. Hült tetemei folyó márczius hó 12-én déli 12 órakor fognak az ev. ref. szertartás szerint örök nyugalomra helyezettetni. Beke poraira! Hari, 1896. márczius 10-én. Szalay Aranka, Szalay Mariska, Szalay Károly, Szalay György, unokái. Szalay Pál, egyetlen fia. Mondschein Kamilla, menyee.

Gyászír. Idősebb Ónodi Veress Albert volt járásbírói irnok 56 éves korában elhalt Nagy-Enyeden e hó 12-én. Az elhaltat gyermekein kívül nagy számú rokonság gyászolja.

Adakozás. A millenniumi bandérium czimereinek és jelvényeinek beszerzésére, a csatlósok ruháinak megrendelésére a következők adakoztak: Csiki László kir. ügyész Gyulafehérvár 5 frt, Erős István N.-Enyed 5 frt, Boér Jenő Tövis 5 frt, Szöllősy Károly Sárd 5 frt, Meskó Jakab Zalathna 5 frt, id. Winkler N.-Enyed 3 frt, Vadady László M.-Igen 5 frt, gr. Bethlen Sándor M.-Gecse 20 frt, Baritz Viktor körjegyző Bucsum 20 frt, Imreh József Magyar-Lapád 5 forint, Pongrácz Gergely Balázsfalva 10 frt.

A jó sör kedvelőinek kellemes szolgálatot fog tenni, Papp Gyula vállalkozó szellemű barátunk azon elhatározásával, hogy egy kiváló hazai gyárnak, a kőbányai polgári serfőző részvénytársaságnak ötféle pompás sörével látja el barátait s az egész közönséget raktárából. Volt alkalmunk látni a nagy üvegraktárt, sörpinczét, a töltető gépeket s azon véleményben vagyunk, hogy a külföldi sörrel a versenyt brilliansul kifogja állani a hazai gyártmány.

A Maros-Szt.-Imrén felállítandó Hunyadi-emlék javára adakoztak: Bertercebánya tanácsa 5 frt, a budapesti takarékpénztár és orsz. zálogkölesön részv. társaság 5 frt, a hevesmegyei takarékpénztár gyűjtése 11 frt, Müller János boiczai r. kath. lelkes 2 frt, a kaposvári főszolgabírói hivatal gyűjtése 11 frt 23 kr, Csanádvármegye alispáni hivatalának gyűjtése 18 frt 90 kr, Bács-Bodrogh vármegye alispánjától 7 frt 95 kr, Rozsnyó város 3 frt, Léva város 3 frt 30 kr, Szamos-Ujvár város 2 frt 60 kr, Fekete Gyula birtokos Gyulafehérvárt 5 frt. Tisztelettel kérjük olvasóinkat, hogy nagy nemzeti hősnök emléke iránti kegyeletből sziveskedjenek körükben gyűjtést indítani, mert, mint a közölt kimutatásból is látható, az eszme az ország legtávolabbi vidékein is pártolásra talált.

Gyulafehérvári hírek. F. hó 8-án a népszerű felolvasásokat rendező bizottság szerencsés választása folytán Válya Antalné urnő tartott érdekes felolvasást „Nők a társadalomban“ czimen, melyben a nők társadalmi helyzetét művelődés-történetileg rajzolta a biblia korától napjainkig. A felolvasó urnő szellemesen rajzolta a különböző nemzetek hölgyeit s a nő-emancipáció kérdésében azon helyes nézetét fejtegette, hogy ha a nőt igazi hivatásától nem akarjuk elvonni, akkor ne is feszegessük a tágabb körű emancipációt. — Az Emke daloskör márczius 15-én d. u. 6 órakor millenniumis ünnepélyt rendez gazdag programmal, a főgimnázium ifjusága pedig délelőtt tartja meg ünnepélyét.

Az alsófehérmegyei tanító-egyesület gy.-fehérvár—m.-igeni fiók-köre f. hó 24-én reggel 1/29 órakor Gy.-Fehérvárt az

állami elemi iskola helyiségében érdekes közgyűlést tart.

— **Jó madarak.** Zalatnán az elmúlt őszi napirenden voltak a betöréses lopások, a nélkül, hogy a különben éber rend- és csendőrség a tetteseknek nyomára tudott volna jönni. No de hát addig jár a korszak a kutra, amíg nyaka szakad; ez történt a zalatnai Pópa Kosztával is. Az elmúlt hetekben Roth Rozáliát érte azon szerencse, hogy szatósüzletét némi árucikkeltől megmentették, úgy, hogy ezek értékét már egész nyugodtan a conto dubioso jegyezte, azonban ez esetben sikerült derék csendőreinknek nyakon csipni a tettest, a szép nevű Szalkai Péter elzúllott-borbély legény személyében, kit is ezen nem remélt siker annyira meghatott, hogy a pillanat behatása alatt töredelmesen bevallotta, hogy a Zalatnán múlt szeptember óta végbement, nem kevesebb mint 11 betöréses lopást követte el cimborájával. Almasán Timu faczér csizmadia-legénynyel, ki a dratvát és csirizes tálat megútván, magát ezen uriasabb foglalkozásra adta. A csendőrség természetesen mihamar kézre kerítette az imigyen leplezett Almasánt is és mindkettőt elhelyezte, egy pár revolver, pisztoly, álkules elkobzása után, az abrudbányai járásbíró bíróság börtönében. Zalatnai polgártársaink pedig ezen jó fogás óta ismét nyugodtan hajtják álomra fejeiket és álmodnak azon szebb jövőről, mikor a megyebizottsági tagválasztások náluk is úgy ütnek ki, mint kiütni dukál egy nagy magyar intelligenciával rendelkező bányavárosban!

— **Ki akar jó magot?** Vármegyénk előkelőbb czégeinél és ezenkívül a vidék népességénél nagy pártolásnak örvendő kereskedőinknél Mauthner Ödön budapesti magkereskedő czég a házikert szorosabb szükségletéhez mért konyhakerti és virágmagot felölöl választékból bizományi magelárusítást rendezett be, hol a vidék legtávolabbi vidékén lakó, minden rendű és rangú kertészkedők néhány hatosért is a legkittünőbb, eredeti nemesített és legbiztosabban csirázó magvakat szerezhetik be maguknak, még pedig kész esomagokban, vagyis inkább zárt tokokban, miáltal netáni vigyázatlanságból származható elcseserelés teljesen ki van zárva, holott ezt azelőtt itt közelben nem kaphatták és csak saját környezetükben kétes értékű magvakat voltak kénytelenek megvenni és elvetni. Mauthner ezen intézkedésével nagy szolgálatot tett a hazai kertészeknek, de elismerés illeti vármegyénk kereskedőit is, kik e vállalkozásnak közgazdasági nagy jelentőségét belátva, segédkezet nyújtottak Mauthner jól átgondolt életrevaló tervének megvalósításához és ez által nemcsak hogy minden ember fiának hozzáférhetővé tették az igazán jó magot, hanem a konyhakertésznek ekkénti nagyobb terjedhetése révén a köznép jobb és egészségesebb táplálkozáshoz jutván, a megyei közegészség ügyét is hathatósan előmozdították.

Közgazdaság.

Javítsuk házi tyukfajtánkat. Minden okszerű gazda mainap súlyt fektet már a tyukaszatra is és úgy, mint a többi házi állatokat nemesíteni igyekszik, ugyan ezt az elvet igyekszik tyukjaira is alkalmazni. A közönséges házi tyuk sok kívánni valót hagy hátra, leginkább az apró termete, a tojó képesség közepes volta és az apró tojások ösztönzik a gazdát a külföldi neme-

mesebb tyukfajta behozatalára. Kétségtelen azonban, hogy parasztyukokban is jó anyagot birunk, melyet nemesíteni lehet. A mi kistermetű parasztyukjaink tojás és hushozamának emelésével elérhetnők azt, hogy a mi gazdasági több tyukunk versenyezhetne a külföldről importált fajtákkal, melyek többnyire nehezen szoknak hozzá a mi éghajlati viszonyainkhoz s még kevésbé külterjes tartás módunkhoz. A parasztyuk javítása nem könnyű és sok türelmet, de még több gondosságot igényel. Ősszel kiválasztunk az állományból tyukot, lehetőleg kétéveseket, melyek a nyáron legjobb tojóknak bizonyultak erőteljesebb testalkatúak a többinél. A kétéves kakasok közül szintén ki választjuk a legkifejlettebbet. A kiválasztott állatok tollszíne lehetőleg egyforma legyen. Tartjuk őket a télen külön tágas ólban a többi szárnyastól; takarmányozzuk rendszeresen szemes eledellel és vízbe áztatott árpadarával, mely közé egyszer-másor zöldség levelet is aprítsunk; a méz-szükségletük kielégítésére apróra tört tofáshéjat szórjunk el időnkint az ól porában. Ha az időjárás megengedi, mindennap eresszük ki őket az udvarra. Tél végén, ha a tyukok tojni kezdenek, a kifejlettebb és súlyra nehezebb tojásokat válasszuk ki s azokat használjuk fel a költéshez. Az első generációban még nem vehető észre a javulás, sem az állatok nagyságában, sem a tojás-hozamban, hanem két, három évi gondozás, az állatoknak a tovább tenyésztésénél való megválogatása után elérhető a nagy tojás-hozam, a csibék korai fejlődése és színben való egyöntetűsége.

A lovak lábának fürösztése. Az ellen, ha a lovakkal térdig a vízbe lovagolnak, hogy lábaik, különösen melegebb időben, jól megtisztuljanak: nem lehet kifogást tenni, feltéve, hogy a lovak nem voltak kiizzadva a vízbe vezetéskor. Azonban, amint a lovak kijöttek a vízből, azonnal a piszkot és a vizet ki kell szorítani a szőr közül és pedig: ha az időjárás megengedi, még mielőtt a lovakat az istállóba vezetik, nehogy az állás tisztátalanitassék és átmedvesedjék. Ezután a nedves szárcsont és boka az istállóban puha szalmával, lovaknál gyapjuringgyal vagy frottírozó kesztyűvel szárazra dörzsölendő, míg csak meg nem melegszik; a dörzsölésnek kiválóan kedvező befolyása van a lovak munkabírására.

Az alapos ledörzsölést soha semmi körülmény között nem szabad elmulasztani s nagy hanyagságra mutat: a lovakat nedves lábakkal állítani az istállóba, hogy azok maguktól száradjanak meg, mert — különösen légvonatos istállóban — mindenféle meghűlési baj: időelőtti lábmerevedés, struppirtás és más bajok el nem maradnak.

Tekintettel arra, hogy a kocsisok ezen dolgot többnyire hanyagul végzik, különösen rövidszőrű, nemes és kényes állatok lábait csak akkor engedjük fürösztetni, ha a lovak lábai igen piszkosak. Közönséges, hosszúszőrű lovak ezt sokkal jobban tűrik, mert a víz hosszú szőrük kapillarissáiba huzódik s a bőr meghűlését a hosszú szőr sokkal inkább meggátolja.

—Y.—

C s a r n o k.

Egy kelendő könyv.

Volt nekem egy jó barátom, kinek jó vágott dohánya bőven volt, de egyébben volt mindig a brj; vagy a pipáját felette rosszul

tömté meg s az aztán rosszul szelelt, idő előtt kialudt; vagy a pipája volt rossz: szörtyögött, igen nedvezett s ezért nem is volt jó illatu; vagy talán a szívás művészetében volt a hiba. Okos, tanult, tapasztalt volt az én barátom, de rossz volt a természete: akadémikuskodó, nyakas, tulságos ösztön, szókimondó s e mellett igen igénytelen külsejű ember is volt. Ez utóbbi rossz tulajdonságát csak azért említem fel, mert — talán — ha behizelgő modoru, sima s e mellett fényes előadásu s külsőleg többet ígérő lett volna: jobb hasznát vehette volna a sok vágott jó dohánynak, a mivel rendelkezett.

Irodalommal is foglalkozott; — irt egy pár okos, jeles, zamatos magyar írályu könyvet is a sok apró dolgozaton kívül. Küldött nekem is — barátjának — egy-egy tisztelt példányt s én egész élvezettel el is olvastam. Mikor azután egy ízben meglátogattam, szép nagy lakásának két ablakmélyedésében egy-egy hatalmas nagy rakás könyvet találtam; egyikben az egyik általa irt nagy munkát, másikban a másikat. . . . Nem kapott kiadót, hát saját költségén adta ki s aztán . . . sok, nagyon sok fáradságába s éjjelére került tudományos könyveivel akár befűthetett volna! — Most már a más világon irogat szegény s keresi az áldozatkész kiadót! . . .

Évek múltán téli hideg időben utaztam s a zóna-díj szabály mérsékelt volta engem is az első osztályba batorított, csalogatott. Itt egy szegletbe huzódva félig aludtam, félig — jobbat nem tehetvén — hallgattam egy pár ur hangos társalgását s főképp egy vastag termetű, vastag óralánczu, vastag szivaru s rendkívül elegáns bundájú uri ember beszéde kötötte le figyelmemet. Erősen panaszkodott a könyvkiadó vállalatok kevés hasznát hajtó voltára; mennyire nem tanácsos a mai világban az úgy sem nagyszámú magyar közönség részére tudományos vagy más komoly irányu munka kiadását elvállalni, sőt még — néhány híresebb íróéu kívül — a szépirodalmi munkákat sem.

Szegény boldogult barátom! mennyire más volt a te — szellemi munkától megviselt — sáppadt arcod, mennyire más volt az idő által megviselt kopott bűnvád, neked vékony óralánczod sem volt s mégse hallottalak panaszkodni a kiadók ellen!

Sokat gondolkoztam ezeken, aztán tapasztaltgattam is hozzá egyet-mást s így aztán idővel az érlelődött meg bennem, hogy ha az ember valamit írni akarna és nem valami koszos költő, hírneves tudós vagy híres regényíró, hogy kapva-kapjanak könyve után a kiadók, — akkor mit is írjon? Lássuk csak!

Imakönyvet ne írjon, mert az embereknek nagyon kis perzentje szokott könyvből imádkozni és ha egy imakönyvet megvett valaki, az egész életére elég, aztán az imakönyvhasználók is még felekezetekre oszlanak, ezzel is apad a perzent, szóval valószínűleg kiadót sem kap.

Másod és harmadrendű regényt olcsón (csak posta- és csomagolási díj fejében) kínálgatnak az előfizetőket csábító lapok előfizetési felhívásai, tehát szintén nem nyújthat se hirt, se jövedelmet, de vállalkozót is aligha. A gyermekek „bácsi-irodalma” szintén nagyon kifejlett már; bajos ujat, jót és jövedelmezőt produkálni. Szinműveket — a remeken alól — írni még a híres írói embereknek is rosszul áll stb. stb.

be
ta
ta
a
ne
ki
a
kö
ne
ne
ke
cse
Inu
cze
is
lap
lap
kif
cze
tyű
szu
mu
den
a le
vat
itt
üzle
— i
val
s ig
ker
sen
száz
fogl
min
lesz
vona
min
egy
M
tán
tiszt
mint
közt
felte
érzel
mind
Hozz
ból l
tán
száza
anyós
az m
Mi
közt
sorso
vasta
pás b
miutá
szelg
készs
annyi
vehet
felvilá
rűlmé
hogy
vetve,
számít
Ész
kellett
szebbr
adomá
teket.
hogy
Korrel
sokra

Másfelől azt is tapasztaltam, hogy az emberek közt, ha összejönnek, ritkán foly a társalgás történet-, nyelvtan-, vegytan- és más tanokról stb. Két dolog képezi leginkább a beszéd tárgyát: politika és anekdóta.

A politika ismét sokféleképpen oszlik meg nemzetiség, egyéni- és pártnézet, befolyások, kilátások stb. szerint. (Olyan a politika mint a dnyev-evés choleras idöben; ha érett is, könnyen megárhthat.)

Az anekdota azonban ha jó, pártatlanul jó, nem árt semmit, söt nagyon jó az egészségnek. Az egész élet úgy is csupa küzdés és keserüség, baj és bánattal van tele, nagy becsese van egy-egy derült percnek, órának. Innen van aztán becsese derülséget keltő élczeknek, vig történeteknek, és ezért talál sz is aztán még híres komoly politikai nagy lapokban is, nemcsak élcz- és szépirodalmi lapok, naptárok és folyóiratokban mindig és kifogyhatatlanul mosolykeltő, kedvderítő élczeket, „apróságok, torpedók, szikrák, röppentyük, apró puskatüz, bombák, kartácsok, bolha-, szunyog- és darázs csipések, aranyköpések, mustár, bors és paprika“ s még számtalan mindenféle elnevezések alatt. Ez tehát, mig egyfelöl a legnagyobb közönsége van, nincs időnek, diatvatnak, értékváltozásoknak kitéve. Csakhogy itt is beállt már a tultermelés s e miatt az üzlethanyatlás és mondhatni elnyálkásodás, — itt is valami speciálitással, szakmunkával kellene előállni, hogy sikere, kelendősége s így vállalkozó kiadója lehessen és ekkor került aztán saját jó gondolatom. Nevezetesen mindig azt találtam, hogy a száz és százféle, minden állásra, korra, nemzetiségre, foglalkozásra vonatkozó adomák között egy, minden időben és társaságban tárt karokkal lesz fogadva és kultiválva, s ez az anyósokra vonatkozó adoma. Azt következtettem mindezekből, hogy az anyós-adomákról fogok egy kötetet kiadni.

Mint fontos körülmények szerepeltek aztán azon adatok, hogy a hazában tett statisztikai kutatások után azt találtam, hogy mintegy 30000 számbavehető anyós van, ezek közt legalább tizezer olyan, kiknek vejáról feltehető, hogy az említett adomák iránt érdeke van s elég anyagi ereje a könyvnek minden önmegeröltetés nélkül megszerzésére. Hozzá veendő még, hogy minden tíz anyósból legalább egynek több veje is van és aztán az olvasni tudó miveltebb menyek tíz százalékáról is feltehető, hogy pártolni és anyósának megszerezni fogja e könyvet, — az megint legalább ezer stb. stb.

Midőn aztán egy ízben ilyen gondolatok közt mulatozva ismét utazásban voltam, jó sorsom ujra előmbre hozta a vastag dereku, vastag óralánczu uri embert, (csak a pompás bunda hiányzott róla, mert nyár volt) s miután csak ketten voltunk a kupéban, beszélgetni kezdtünk s a vége lett, hogy nagy készséggel kiadónak ajánlkozott. Persze nem annyira meggyőző beszédemnek s a számbavehető körülmények előnyös voltáról való felvilágosításaimnak, mint inkább azon körülménynek köszönhettem áldozatkészségét, hogy neki is volt anyósa. Mindent meghányavetve, legalább tizezer példány elkelésére számíthattunk már kezdetben is.

Észbeli munka — úgy szólva — mi sem kellett; szivarozás közben ollóztam ki a szebbnél-szebb, érdekesnél-érdekeseb anyós-adomákat, közbe-közbe egész ilyen történeteket. Nagyon meg kellett ritkítnom a sort, hogy csak kétszáz lapra terjedjen a könyv. Korrektura is alig kellett, csak a fordításokra (más nyelveken is dicsérvén az anyóst),

előfizetési felhívást pedig csak alig néhányat kellett küldeni minden városba és nagyobb faluba (patikárus, czukrász, vendéglős s egy-egy honoraczióznak).

Alig mentek el a felhívások, omlott a sok előfizető, külön irodát kellett berendezni, mintha Heintze Károly, az osztálysorsjáték főelárusítója lettünk volna, s mire az előfizetésre kijelölt kéthavi idő lejárt, 12 ezer megrendelő akadt. Ezek között 4000 diszkötésűre. (A könyvkötőnek is volt anyósa, 25% nyeresémosztalékkal dolgozott.)

S még el sem készült kiadóm a művel, már hatféle idegen nyelvre való fordításra kértek jogot s ezek kiadói ismét 30 százalék nyeresémosztaléket ígértek. Szóval, egész forrongást okozott az „Anyósok könyve.“

A munka lázas sietséggel folyt. Nyár derekán volt az első értekezés a kupéban s december 15-én már elkezdődött a tengernyi könyv szétküldése (kötetlen 1 frt, diszkötés 2 frt) s ujév első napján a postalegény — a többi közt — két csomagot is hozott, egy nagyobbat s egy kicsinyt. Kibontva, a nagyobbban egy nagyon szépen bekötött s záros kapesokkal ellátott „Anyósok könyv“-ét találtam, a kicsinyben pedig kis ezüstkulcsot, mely a könyv zárójába talált és

Es a könyv mindenik lapja közt egy-egy ropogós tizforintos, tíz helyen pedig, hol a legjobb adomák voltak, egy-egy ötven forintos volt, összesen épp ezer négyszáz ötven forint. — adó- és illetékmentesen. Az első lapon pedig sajátkezűleg írva: „hála és tisztelet jeléül, a kiadó!“

— — — Szegény megboldogult barátom! ha csakugyan irogatsz a másvilágon is, ird meg ott is az „Anyósok könyv“-ét!

Tuligás Áron.

Piaczi árak.

Nagy-Enyed, 1896. márczius 15.

Buza legjobb	100 kilogramm	7-50
„ közepszerü	„	7-
Kétszeres legjobb	„	7-
„ közepszerü	„	6.50
Rozs legjobb	„	5-
„ közepszerü	„	4.50
Zab legjobb	„	6-
„ közepszerü	„	5-
Kukoriceza (tengeri)	100 kilogramm	5.-
Burgonya	„	2-
Széna legjobb	egy szekér	5.-
Szalma legjobb	„	2-50

Bikkfa 1 köbm. kereszttrakas nélkül, 1 m. hosszú	3-50
Cserfa 1 „ „ „ „ „	3-50
Tölgyfa 1 „ „ „ „ „	3-50
Faszén kemény	egy hektoliter 1-50
Marhahus	1 kilogramm 32-36
Sertéshus	„ „ 40-44
Szalonna	„ „ 64-72
Disznózsr	„ „ -80
Vöröshagyma	„ „ -15
Fokhagyma	„ „ -20

Szerkesztőség :

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.

Kiadók: Cirner és Lingner.

Cirner és Lingner könyvnyomdája, Nagy-Enyed.

Sz. 1161—1896.

Pályázati hirdetmény.

Alsófehérmegye marosujvári járásba kebelezt kutyfalvai körjegyzői körben Oláh-Péterlaka székhely!yel ujonan szervezett és 400 frt évi fizetéssel és 60 frt dologi kiadási jutalékkal egybekötött segédjegyzői állás választás utján betöltendő lévén, felhivom mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják hogy elméleti képzettségüket és az 1883. évi t. cz. 6. §-ában előirt minősítési igazoló okmányokkal felszerelt folyamodványukat e hivatalhoz folyó évi márczius hó 23-ig nyujtsák be, mivel később beérkező folyamodványok tekintetbe vétetni nem fognak.

A megválasztandó egyén Oláh-Péterlaka és Szentjakab községekből alakult anyakönyvi kerületben a születési és elhalálozási, valamint a házassági anyakönyvek önálló vezetésével is meg lesz bizva, — a jegyzői teendőkre nézve a felügyelet a kutyfalvai jegyzőt illeti. — A választás f. év márczius hó 24-én délelőtt 11 órakor Oláh-Péterlakán, mint a kör székhelyén fog megtartatni.

A marosujvári járás szolgabirói hivataltól.

Marosujvart, 1896. márczius hó 9-éi

Csiraképesége kipróbálva

Mint Mauthner Ödön legmegbízhatóbb czég bizományosa, ajánlom a t. helybeli és vidéki vevő közönségnek a

MAUTHNER-féle

csiraképeségéről legbiztosabb luczerna, lóhere, különböző répa, bükköny magvakat, ugyszinte legkitünőbb kerti vetemény, valamint nagy választéku különböző virágmagvakat eredeti, legolcsóbb beszerzési áron.

Teljes tisztelettel

Bisztritsány Lajos.

Virágmagvak legpompásabb színekben.

Legmegbízhatóbb forrás.

Az összes magvak most érkeztek.

Girner és Lingner

Jroda: Fötér 38. sz.

Papirzacskó- és Pénztári tömb Gyár, Könyvnyomda

vállalat

Nagy-Enyeden

Telefon-sz. 5. és 6.

Ujdonságok

mindig nagy választékban

Modern berendezése, dús
fölszerelése s jeles mun-
ka-erőinél fogva képes
az erdélyrészi hasonnemű
vállalatokkal versenyezni
ugy az árak, mint a mun-
kák kivitele tekintetében.

öt gyorsajtóval működik

Nyomda

Vidéki megrendelések pontosan teljesítetnek.

N „Közérdek“

a megye egyetlen politikai lapja. Egyike a vidék leg-
elterjedtebb lapjainak, s mint ilyen,

hirdetések közlésére

kiválóan alkalmas.

Aki tehát olcsón s biztos sikerrel akar hirdetni,
forduljon bizalommal lapunk kiadóhivatalához.

25
20

Budapesti
A m. kir. Nemzeti muzeum könyvtárának

